

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 136/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 7PP/26/2023 zo 4. júla 2023 a uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4Tos/100/2023 z 28. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

- Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
- Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 17. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7PP/26/2023 zo 4. júla 2023 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4Tos/100/2023 z 28. septembra 2023. Domáha sa rozhodnutia, ktorým by ústavný súd nariadil okresnému súdu prepustiť ho podmiennečne z výkonu trestu odňatia slobody a uložiť mu „dlhšiu“ skúšobnú dobu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 10. mája 2023 okresnému súdu návrh na podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol postupne uložený rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 31T/89/2018 z 18. januára 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6To/52/2019 z 29. októbra 2019 v trvaní 3 rokov a 6 mesiacov, rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 27T/64/2019 zo 7. apríla 2021 v trvaní 8 mesiacov a rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 2T/46/2017 zo 14. apríla 2021 v spojení s uznesením

Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3To/50/2021 zo 7. septembra 2021 v trvaní 20 mesiacov, vo všetkých prípadoch so zaradením do ústavu so stredným stupňom stráženia.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 7PP/26/2023 zo 4. júla 2023 žiadosť sťažovateľa o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody zamietol. Rovnako bola uznesením krajského súdu sp. zn. 4Tos/100/2023 z 28. septembra 2023 zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti prvostupňovému rozhodnutiu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ napadnuté rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu považuje za nezákonné a nespravodlivé. Zastáva názor, že splnil všetky podmienky nevyhnuté pre jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody o čom svedčí aj hodnotenie Ústavu na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ] (ďalej len „ústav“), avšak napriek tomu podmienené prepustenie nebol. Má podozrenie, že do rozhodovania okresného súdu zasahoval Okresný súd Galanta v tom zmysle, aby jeho návrhu nebolo vyhovie, pretože Okresná prokuratúra Galanta podala 28. novembra 2018 na sťažovateľa obžalobu pre trestný čin marenia spravodlivosti podľa § 344 ods. 1 písm. d) Trestného zákona.

5. Tak okresnému súdu, ako aj krajskému súdu sťažovateľ vytýka, že svoje rozhodnutia založili výlučne na hodnotení jeho trestnej minulosti a ignorovali okolnosti svedčiacie v jeho prospech. Rozhodnutia konajúcich všeobecných súdov sú preto neobjektívne. Nie je z nich zrejmé ani to, z akých dôvodov je ďalší výkon trestu sťažovateľa nevyhnutný. Sťažovateľ uviedol niekoľko príkladov, v ktorých boli odsúdení podmienené prepustení z výkonu trestu, a to aj napriek tomu, že podľa jeho názoru podmienky na taký postup nespĺňali.

6. Poukazujúc na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky, sťažovateľ uviedol, že hoci trestná minulosť odsúdeného všeobecne predstavuje dôležité hľadisko pri posudzovaní splnenia podmienok podmieneného prepustenia, hodnotenie prognózy vedenia riadneho života v budúcnosti zásadne nemôže byť založené len na nej. Pokiaľ by súdy záver o nenaplnení podmienky očakávania vedenia riadneho života odsúdeného založili primárne na okolnostiach či dôvodoch pri uložení samotného trestu odňatia slobody, došlo by k porušeniu zákazu dvojitého pričítania vyplývajúceho z princípu *ne bis in idem*.

7. Za nevyhnutné sťažovateľ považoval zohľadniť aktuálne poznatky o osobnosti odsúdeného, o stave jeho nápravy, ako aj prostredie, v ktorom by sa ocitol po prepustení na slobodu, a zaoberať sa tiež okolnosťami spáchanej trestnej činnosti. Trestnú minulosť teda nemožno hodnotiť mechanicky a sledovať len počty minulých odsúdení či nevyužitých šancí podmienených prepustení. Takéto skutočnosti nemôžu same osebe vylúčiť možnosť podmieneného prepustenia, pokiaľ odsúdený naozaj zmenil svoj život.

8. Sťažovateľ, opierajúc sa o judikatúru všeobecných súdov, uviedol, že zákon vyžaduje preukázanie polepšenia v momente hodnotenia žiadosti odsúdeného a v prípade, ak riaditeľ ústavu, ktorý dobre pozná stupeň prevýchovy odsúdeného, odporučí podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, malo by ísť o veľmi vážne dôvody, pre ktoré súd takémuto návrhu odsúdeného nevyhoví.

9. V prípade sťažovateľa podľa jeho slov tak okresný súd, ako aj krajský súd pri odkaze na jeho trestnú minulosť nebrali do úvahy, že išlo o ojedinelé zlyhanie a trest z dávnej minulosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ktorými bol v konečnom dôsledku zamietnutý návrh sťažovateľa na jeho podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

11. Pred tým, ako ústavný súd pristúpil k tomu, aby sa zaoberal podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa, skúmal, či ústavná sťažnosť spĺňa náležitosti vyžadované zákonom o ústavnom súde podľa § 123 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), keďže sťažovateľ nie je zastúpený advokátom (§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde). S prihliadnutím na žiadosť sťažovateľa o jeho ustanovenie ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, pristúpil k jej predbežnému posúdeniu napriek uvedenému nedostatku.

III.1. K namietanému porušeniu práv uznesením okresného súdu:

12. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021).

13. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 249/2021).

14. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút sťažnosti ako riadneho opravného prostriedku poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho prvostupňového súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd trestne stíhanej osoby. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy nadriadenému druhostupňovému súdu.

Sťažovateľ teda disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení okresného súdu prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil a o ktorej následne rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 4Tos/100/2023 z 28. septembra 2023. Pretože právomoc krajského súdu poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa predchádzala oprávneniam ústavného súdu, je vylúčená jeho právomoc (ústavného súdu) na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu:

15. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrárnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

16. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

17. Z Trestného zákona (§ 66 a nasl.) možno vyvodiť tri podmienky podmieneného prepustenia, a to ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie, môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život a vykonanie potrebnej časti uloženého trestu. Pri rozhodovaní o podmienenom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na to, v akom ústave na výkon trestu odňatia slobody odsúdený trest vykonáva. Pre účely preskúmania, či sú splnené prvé dve podmienky, je nevyhnutné, aby si všeobecné súdy zabezpečili dostatok podkladov, z ktorých by bolo možné čo s najväčšou mierou pravdepodobnosti usúdiť, či doterajší výkon trestu splnil svoj účel. Pokiaľ všeobecné súdy túto povinnosť nespĺnia alebo ak zistené relevantné skutočnosti riadne nezohľadnia, môžu porušiť právo odsúdeného na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

18. Ústavný súd však zdôrazňuje, že neexistuje ústavne zaručené právo na to, aby bolo žiadosti odsúdeného o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody vyhovené. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je vecou sudcovskej úvahy. Je teda na všeobecných súdoch, aby skúmali a posúdili, či podmienky na podmienené prepustenie z výkonu trestu sú dané, a aby svoje úvahy v tomto smere primerane odôvodnili. Ústavný súd musí takéto rozhodnutie rešpektovať. Zasiahnúť však môže vtedy, ak výklad všeobecných súdov je výrazom zjavného omylu či logického excesu a vybočuje zo zásad spravodlivého procesu alebo je prejavom svojvôle (I. ÚS 509/2022).

19. Podstatou argumentácie obsiahnutej v aktuálnej ústavnej sťažnosti je tvrdenie o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia sťažnostného súdu, ktoré malo vychádzať len z prihliadania na predošlé odsúdenia a tresty sťažovateľa.

20. V prvom rade je potrebné povedať, že krajský súd sa s dôvodmi uvedenými v prvostupňovom uznesení v plnom rozsahu stotožnil a v podrobnostiach naň (v zmysle judikatúry ústavného súdu prípustne) odkázal. S prihliadnutím na uvedené sa ústavný súd oboznámil aj s obsahom rozhodnutia okresného súdu, pridržiavajúc sa svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého rozhodnutie prvostupňového súdu a súdu druhého stupňa nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 320/2012), pretože prvostupňové a odvolacie (v tomto prípade sťažnostné) konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok [tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj druhostupňového), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (m. m. IV. ÚS 350/09)].

21. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sťažovateľ bol dovtedy trinásťkrát súdne trestaný za rôznorodú trestnú činnosť zahrňujúcu opakované nebezpečné vyhrážanie, výtržníctvo, päťkrát lúpež, dvakrát úmyselné ublíženie na zdraví, marenie spravodlivosti, ohrozovanie mravnej výchovy mládeže, útok na verejného činiteľa, porušovanie domovej slobody a krádež. Pripomenul, že k podmienenému trestu odňatia slobody bol odsúdený už ako mladistvý a prvý nepodmienečný trest odňatia slobody začal vykonávať v roku 2009. V jednom prípade možnosť vykonať alternatívny trest povinnej práce nevyužil a bol mu nariadený trest odňatia slobody. Celkovo sťažovateľ strávil vo výkone trestu odňatia slobody viac ako 12 rokov. Od prvého potrestania v roku 2003 až dovtedy bol viac ako polovicu času vo výkone trestu odňatia slobody. Zároveň sa dopustil dvoch priestupkov, z ktorých jeden bol priestupkom proti občianskemu spolunažívaniu, keď sa inej osobe vyhrážal zabitím. Teda nielen v podobe trestného činu, ale aj v podobe priestupku podľa okresného súdu narušal integritu inej osoby tým, že sa jej vyhrážal.

22. Okresný súd konštatoval, že sťažovateľ sa k páchaniu trestnej činnosti opakovane vracia a aj vzhľadom na jeho osobu a postoj k páchanej trestnej činnosti je dôvodný predpoklad, že by to tak bolo aj v prípade podmieneného prepustenia na slobodu. Spomenul, že sťažovateľ výraznú väčšinu života žil kriminálnym spôsobom a hoci má osvojené pracovné návyky a aj v tej dobe bol pracovne aktívny, nebolo možné konštatovať, že by mu práca, ktorú má dokonca aj prisľúbenú, prinášala osobný prospech, ktorý by ho odrádzal od trestnej činnosti. Taktiež podľa okresného súdu ani rodina, ktorá poskytuje sťažovateľovi pevné zázemie, mu nebránila v tom, aby páchal aj závažnú násilnú trestnú činnosť. Trestného činu sa dopustil aj voči svojmu dieťaťu, ktorému umožnil, aby viedlo záhaľčivý spôsob života.

23. Prvostupňový súd však sťažovateľa hodnotil aj ako prosociálne orientovaného, ktorý sa zapája do aktivít organizovaných ústavom, aktívne sa zúčastňuje vzdelávacej a osvetovej činnosti, no v podmienkach slobody zlyháva. A ak aj má trvácnu podporu rodiny, napriek tomu opakovane pácha trestnú činnosť.

24. Pokiaľ zo správy ústavu vyplynuli pozitívne závery a kladné hodnotenie sťažovateľa (jeho polepšenie), podľa okresného súdu tieto nepostačovali k tomu, aby bolo možné od neho očakávať, že povedie riadny spôsob života. Napriek dobe, ktorú strávil vo výkone trestu odňatia slobody, bol iba dvakrát disciplinárne odmenený, pritom druhá disciplinárna odmena mu bola uložená len dva dni pred konaním verejného zasadnutia o podmieničnom prepustení. Zaznamenané u neho boli aj dva nedostatky, pre ktoré ale nebol disciplinárne potrestaný. K trestnej činnosti sa stavia kriticky len čiastočne. Motivácia sťažovateľa, aby bol podmienične prepustený, ostala neodôvodnená, resp. odôvodnená len tým, že chce žiť normálny život. A ak aj na verejnom zasadnutí doplnil, že si uvedomil, že sa mu neoplatí páchať trestnú činnosť, neuviedol žiadnu reálnu predstavu, ako to mieni urobiť. Podľa okresného súdu to, že participuje na programe zaobchádzania, že sa správa slušne voči personálu a spoluodsúdeným, ešte neznamená, že v podmienkach slobody bude jeho konanie totožné. Sťažovateľ nepresvedčil konajúci súd, že sa zmenil a zmenil životné priority a hodnoty, z ktorých by mohli vyplynúť záruky, že povedie riadny život. Rodina mu bola oporou aj pred nástupom do výkonu trestu, no neodradila ho od páchania trestnej činnosti. Preto je pre neho slabou motiváciou na osobnostné polepšenie a nápravu. Práve však výchovným pôsobením trestu sťažovateľ participuje na programe zaobchádzania, keď prostredníctvom neho je napĺňaný aj účel trestu. Sťažovateľ sa síce adaptoval v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody, no poučenie si z tohto svojho konania neodniesol, pretože v minulosti svoj život nezmenil. O skutočnej zmene jeho hodnôt a postoja okresný súd nebol po vykonanom dokazovaní presvedčený a nemal to ani za preukázané, keďže aj v žiadosti a aj vo vlastnom prednese bol sťažovateľ stručný. Nijako nekonkretizoval dôvody podmieničného prepustenia a zmeny jeho postoja.

25. Okresný súd zhrnul, že sťažovateľ sa dopúšťal trestnej činnosti opakovane a systematicky a predchádzajúce odsúdenia mu neboli ponaučením, o čom svedčila aj tá skutočnosť, že bol zaradený pre výkon trestu odňatia slobody do ústavu so stredným stupňom stráženia.

26. Osobnosť sťažovateľa, spôsob vedenia jeho života, jeho kriminálna minulosť a závažnosť spáchanej trestnej činnosti (čo sa týka počtu opakovania skutkov) v súhrne zakladali podľa okresného súdu dôvodnosť obavy, že by sa na slobode mohol dopustiť ďalšej protispoločenskej činnosti.

27. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ počas výkonu trestu odňatia slobody ešte nedospel k prehodnoteniu životných priorít a k tomu dospeje až po tom, čo bude naďalej aktívne participovať na programe zaobchádzania.

28. Krajský súd argumentáciu okresného súdu rozšíril a doplnil, že aj keď bolo správanie sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody v súlade s ústavným poriadkom, s poukazom na jeho predchádzajúce výkony nepodmieničného trestu odňatia slobody je dôvodné skôr konštatovať jeho prispôbenie sa režimu výkonu trestu odňatia slobody ako vnútornú zmenu v jeho hodnotovej orientácii. Z vykonaného dokazovania bolo krajskému súdu zrejmé, že na nápravu sťažovateľa a uvedomenie si negatívnych dôsledkov jeho konania nemali vplyv žiadne z uložených trestov, pretože sa opakovane dopúšťal trestnej činnosti rôzneho druhu. Za nevyhnutné považoval

zohľadniť, že sťažovateľovi boli poskytnuté viaceré šance, a to aj v podobe podmienených trestov odňatia slobody, ktoré nevyužil, a preto niet sa prečo domnievať, že práve podmienené prepustenie z aktuálneho výkonu trestu odňatia slobody splní svoj zákonom sledovaný účel.

29. K námietke sťažovateľa týkajúcej sa zohľadňovania trestnej minulosti sťažnostný súd uviedol, že mnohopočetná recidíva nepochybne svedčí, že predchádzajúce odsúdenia, uložené tresty a ich výkon na sťažovateľa zjavne nemali požadovaný preventívny a resocializačný účinok, keďže mu nebránili v ďalšom páchaní úmyselnej trestnej činnosti. Prísnejší náhľad na opakovane v minulosti recidivujúceho odsúdeného pri posudzovaní prognózy, „*či od neho možno očakávať na slobode riadny život*“, je tak namieste a aj kladné hodnotenie jeho správania počas výkonu trestu odňatia slobody možno dôvodne prisudzovať len schopnosti prispôsobenia sa režimovým podmienkam výkonu trestu (v ktorom už bol opakovane), avšak pri existujúcich pochybnostiach, či takéto správanie možno rovnako očakávať aj mimo týchto režimových opatrení, teda na slobode.

30. Teda aj napriek tomu, že sa sťažovateľ vo výkone trestu dobre správa, riziko recidívy je s ohľadom na jeho trestnú minulosť stále príliš vysoké, resp. podľa hodnotenia ústavu stredné. Sťažnostný súd zopakoval, že pozitívne rozhodnutie o podmienenom prepustení nemôže byť v zmysle zákona opreté výlučne o dobré správanie sťažovateľa v podmienkach výkonu trestu, pretože toto nie je dostačujúce na vyslovenie predpokladu, že bude na slobode viesť riadny život.

31. Krajský súd zdôraznil, že zmysel podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody nie je v tom, aby za dobré správanie, prípadne za dobrú prácu vo výkone trestu bol páchatel' automaticky prepustený po odpykaní stanovenej doby na slobodu bez zreteľa na to, aká je prognóza jeho ďalšieho správania. Podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je na mieste len v tom prípade, ak vzhľadom na všetky okolnosti, ktoré môžu mať v tomto smere význam, je odôvodnený predpoklad, že odsúdený povedie aj na slobode riadny život a že tu nie je pre spoločnosť príliš veľké riziko recidívy. Okolnosťou, ktorá má pri rozhodovaní o podmienenom prepustení význam, je podľa odbornej literatúry, ako aj bohatej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (napr. uznesenie zo dňa 12 augusta 2015, sp. zn. 3 Urtost 3/2015, zo dňa 10 septembra 2014, sp. zn. 1 Tost 19/2015, zo dňa 25. februára 2015, sp. zn. 3 Urtost 1/2015, zo dňa 24 septembra 2015, sp. zn. 6 Urtost 1/2015, zo dňa 7 apríla 2016, sp. zn. 5 Urtost 2/2016) aj predchádzajúci spôsob života odsúdeného vrátane jeho prípadnej trestnej činnosti.

32. V posudzovanej veci možno uzavrieť, že v prípade sťažovateľa prevažuje legitímna potreba ochrany spoločnosti pred ním ako páchatel'om trestnej činnosti. Je tak v záujme dovŕšenia nápravy sťažovateľa a splnenia účelu uloženého trestu odňatia slobody, aby tento ďalej vykonával.

33. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom uznesení v spojení s okresným súdom správne aplikoval s vecou súvisiace právne predpisy, pri ich aplikácii sa neminul s ich účelom a zmyslom, ktoré sledujú, a svoje tvrdenia odôvodnil skutkovými okolnosťami tak, že tým vytvoril preskúmateľné a odôvodnené rozhodnutie bez znakov svojvôle. Napokon krajský súd v spojení s okresným súdom vzhľadom na eventualitu prijatého záveru, aký prichádza do úvahy pri rozhodovaní o podmienenom prepustení, nebol povinný vyhovieť návrhu sťažovateľa, bol len povinný vysvetliť a zdôvodniť mu, na základe čoho dospel k prijatým záverom. Podľa názoru ústavného súdu si krajský súd túto úlohu splnil, a tým si zastal svoju pozíciu orgánu, ktorý je v prvom rade povinný poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu a okresného súdu nestotožňuje, nemôže sama

osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. III. ÚS 154/09, IV. ÚS 85/2011).

34. Ústavný súd nepovažuje interpretáciu a aplikáciu príslušných ustanovení Trestného zákona (osobitne § 66 ods. 1 a 2) krajským súdom za arbitrárne (svojvoľné). Krajský súd svoje právne závery, na základe ktorých zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu, ktorý zamietol jeho žiadosť o podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, primerane odôvodnil, preto jeho právne závery sú ústavne akceptovateľné.

35. Konajúce súdy obsahlo analyzovali trestnú minulosť sťažovateľa pri posudzovaní žiadosti o podmieňané prepustenie – poukazovali na jeho odsúdenia, vykonané podmieňané a nepodmieňané tresty, ktoré neviedli k jeho náprave. Zároveň zodpovedá účelu § 66 Trestného zákona, ak sa očakávanie toho, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život, odvodzuje od prítomnosti (teda od súčasného správania odsúdeného vo výkone trestu), ale v určitej miere aj retrospektívne, t. j. pohľadom na trestnú minulosť odsúdeného, okolnosti spáchania trestného činu a pod. (I. ÚS 348/2019). Z tohto pohľadu nemožno namietat' hodnotenie trestnej minulosti sťažovateľa pri posudzovaní žiadosti o podmieňané prepustenie.

36. Okrem tohto všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní prihliadli v zmysle zákonného príkazu podľa § 66 ods. 2 Trestného zákona aj na skutočnosť, že sťažovateľ vykonáva trest odňatia slobody v ústave so stredným stupňom strázenia.

37. Neobstojí námietka sťažovateľa, že konajúce súdy zamietli žiadosť o podmieňané prepustenie výlučne s ohľadom na jeho trestnú minulosť, a to bez zohľadnenia pozitívnej prognózy vyplývajúcej z hodnotenia ústavu. Z rekapitulácie odôvodnení napadnutých rozhodnutí je zrejmé, že konajúce súdy zjavne analyzovali skutočnosti uvedené v hodnotení ústavu týkajúce sa správania sťažovateľa a plnenia jeho povinností počas výkonu trestu odňatia slobody, ako aj to, ako tieto, síce nie v súlade s predstavou sťažovateľa, ale ústavne akceptovateľným spôsobom vyhodnotili. Obdobne konajúce súdy skúmali efektivitu vplyvu rodinného prostredia na sťažovateľa a prípadného jeho zamestnania sa, pričom tieto vyhodnotili ako nedostatočné. Osobitne uviedli, že rodinné prostredie sťažovateľa nebolo spôsobilé viesť k jeho náprave a nezabránilo mu spáchať ďalšie trestné činy v minulosti. Ústavný súd pritom zdôrazňuje, že všeobecnými súdmi na základe vykonaného dokazovania prijaté závery nie je oprávnený prehodnocovať.

38. Pre úplnosť ústavný súd považuje za potrebné dať do pozornosti, že napriek zdaniu opaku v danej veci neopustil ustálené judikatúrne východiská definované v minulosti v rámci svojej rozhodovacej činnosti v súvislosti s prieskumom ústavných sťažností podľa čl. 127 ústavy v obdobných veciach, v ktorých ústavný súd napokon vyhovel sťažovateľom napádajúcim rozhodnutia všeobecných súdov týkajúce sa návrhov na podmieňané prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody (pozri napr. I. ÚS 36/2022, I. ÚS 509/2022). Práve naopak, z týchto fundamentov vychádzal aj v aktuálnom prípade, avšak tieto nemohli vyústiť do rovnakého výsledku vzhľadom na odlišnosť konkrétnych okolností preskúvaných vecí. Napr. vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 509/2022 išlo o inú skutkovú situáciu, keď sťažovateľ bol „prvotrestaným“ odsúdeným a nadriadený súd odkazoval výlučne na spáchanie uvedeného jediného trestného činu, z ktorého vyvodzoval nepriaznivú prognózu riadneho vedenia života. Sťažnostný súd sa pritom nijako nevysporiadal ani s hodnotiacou správou ústavu. V aktuálne prerokúvanej veci žiadna

z týchto okolností nie je prítomná, čo odôvodňuje aj rozdielne posúdenie ústavným súdom. Odlišnosť s kauzou riešenou v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 36/2022, ktorá sa *prima facie* môže javiť ako takmer identická, spočíva v dostatočnosti (detailnejšom hodnotení relevantných skutočností) a adekvátnosti odôvodnenia aktuálne napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

39. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením krajského súdu a obsahom označeného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení.

40. Recidíva sťažovateľa (jeho trestná minulosť) bola konajúcimi súdmi hodnotená v zákonných a ústavných rámcoch.

41. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

42. Vzhľadom na popísané skutočnosti ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

43. Konanie, v ktorom malo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľa, je konaním o jeho návrhu na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody.

44. Kritériom aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru je materiálna povaha predmetu konania. Aplikácia uvedeného článku dohovoru prichádza do úvahy iba v prípade, že ide o konanie, v ktorom sa rozhoduje o „občianskych právach alebo záväzkoch“, prípadne o „oprávnenosti trestného obvinenia“ (pozri doslovné znenie predmetného ustanovenia). Nie je pritom rozhodujúce, či v okolnostiach konkrétneho prípadu rozhoduje všeobecný súd alebo iný orgán verejnej moci, a taktiež nie je rozhodujúca ani povaha zákona, ktorý upravuje predmet daného konania, rovnako tak ani povaha strán (účastníkov konania), resp. povaha právneho vzťahu, o ktorý v danej veci ide (IV. ÚS 241/07, III. ÚS 156/2012).

45. Ústavný súd vzhľadom na uvedené v súlade s konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva kvalifikoval sťažovateľovu námietku o porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu ako zjavne neopodstatnenú z dôvodu neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru na konanie o podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, pretože toto konanie sa netýka rozhodnutia o „trestnom obvinení“ a ani o „občianskych právach a záväzkoch“ (pozri napr. rozhodnutia vo veciach Plischke c. Rakúsko zo 7. 3. 1964, X. c. Rakúsko z 23. 5. 1966, X. c. Rakúsko z 19. 7. 1966, X. c. Spojené kráľovstvo z 13. 7. 1970, Helmut Aldrian c. Rakúsko

zo 7. 5. 1990, Enea proti Taliansku, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva – Veľká komora zo 17. 9. 2009, sťažnosť č. 74912/01).

46. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je zlučiteľná *ratione materiae* s čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo ju potrebné v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

47. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

48. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

49. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 7. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu